

redništvo: uprava: Ljubljana,
 Spilarska 14. Telefon 12-61-22-64.
 Redna naročnina 30 litr. za ino-
 vativno 40 litr. — Ček. rač. Ljub-
 lina 10.654 za naročnino in 10.391
 inostrane poštomate
 oglašje in štalijske inosemativne
 OPI S. A. Milano.
 Kopirjevo se vrata

SLOVENE

OKTOBER - 1944

21
SOBOTA

Strassenkämpfe in Aachen

Alle Durchbruchversuche in Mittelitalien gescheitert — Schwere Kämpfe
 in und südlich Belgrad — Debrecen geräumt — Anhalten des Ringens
 im ostpreussischen Grenzgebiet

Aus dem Führerhauptquartier, 20. Ok-
 tober. Das Oberkommando der Wehr-
 macht gibt bekannt:

In Holland wiesen unsere Truppen
 dem verengten Brückenkopf Bre-
 kens sowie an der Landbrücke nach
 Süd-Beveland kanadische Angriffs-
 blut ab. Zusammengefasstes Feuer
 der Waffen, hartnäckiger Widerstand
 und entschlossene Gegenangriffe ver-
 ließen östlich Helmond den Versuch
 der Engländer, unseren Brückenkopf
 östlich der Maas einzudrücken. Eine
 Anzahl feindlicher Panzer wurde dabei
 zerstört.

Die Materialschlacht um Aachen
 geht weiter. Die tapfere Besatzung
 der Stadt fügte in erbitterten Strassen-
 kämpfen den eindringenden Amerikanern
 schwere Verluste zu. Gegenangriffe
 am Osten her brachten den Verteidigern
 Entlastung.

An den Tälhängen im Raum von
 Bruyeres brachen angreifende feindliche
 Bataillone in unserem Feuer zu-
 sammen oder wurden in Gegenangriffen
 zerstört. Auch im Quellgebiet der Mo-
 selotte scheiterten erneute Angriffe
 deutscher Schützen- und marokkanischer
 Gebirgstruppen nach geringem Ge-
 degnis. Eine am Vortage abge-
 schnittene feindliche Kräftegruppe wurde
 aufgegeben.

Von den Stützpunkten an der Atlan-
 tischen Küste werden ausser Ar-
 tillerie- und Stosstruppentätigkeit kei-
 ne besonderen Ereignisse gemeldet.

Das Störungsfeuer der V 1 auf Lon-
 don dauert an.

In Mittelitalien verteilten unsere
 Truppen auch gestern alle Versuche
 der Nordamerikaner und ihrer Hilfstrup-
 pen, unsere Bergstellungen südlich Bo-
 logna zu durchstoßen und damit den
 Luftweg aus den Gebirgen zu erzwingen.

Die Kämpfe dehnten sich auch auf
 den Abschnitt von Vergato aus.

An der Adriatischen Küste setzen
 die Briten ihre von zahlreichen
 Schiffen unterstützten Angriffe
 auf der Front erfolglos fort.

Auf dem Balkan stehen unsere
 Truppen in und südlich Belgrad in

schweren Kämpfen gegen die von meh-
 reren Seiten andringenden Bolschewisten.

In Süd-Ungarn warfen deutsche
 Truppen zusammen mit ungarischen Ver-
 bänden den Gegner südöstlich Szolnok
 zurück und stießen bis Mezötúr vor.
 Im Raum von Debrecen brachte auch
 der gestrige Tag schwere Kämpfe. Die
 Stadt wurde nach hartnäckiger Gegen-
 wehr unserer Truppen aufgegeben. Im
 bisherigen Verlauf der Schlacht wurden
 dort seit dem 8. Oktober 427 feindliche
 Panzer vernichtet.

In den Waldkarpathen herrschte
 gestern bei Schnee und Regen geringe
 Kampfaktivität. Nur im Gebiet des Du-
 kla-Passes führte der Gegner zahlreiche
 ergebnislose Angriffe.

Nördlich Warschau und in den
 Naraw-Brückenköpfen bei Seroc und
 Rozan nahmen die Bolschewisten ihre
 Angriffe wieder auf. Sie wurden unter
 Abschuss von 33 Panzern abgewiesen.

Im ostpreussischen Grenzgebiet
 zwischen Sudauen und Schirwindt
 und besonders zwischen der Rominter
 Heide und Ebenrode halten die
 schweren Kämpfe an. Im Bereich einer
 Volksgrenadier-Division wurden 42 Panzer
 abgeschossen.

Südöstlich Libau und südlich der
 Rigaer Bucht wiesen Truppen des
 Heeres sowie Verbände germanischer
 und lettischer SS-Freiwilliger wiederholt
 feindliche Angriffe ab und vernichteten
 29 Panzer.

An der Eismeerstrasse angreifen-
 de sowjetische Bataillone wurden zer-
 schlagen. Der feindliche Druck gegen un-
 sere Stellungen westlich Petsamo hat
 sich verstärkt.

Nordamerikanische Terrorverbände
 griffen am Tage südwestdeutsches
 Gebiet an und warfen Bomben, vor allem
 auf die Städte Mainz, Mannheim,
 Ludwigshafen, Karlsruhe und
 Wiesbaden. In der vergangenen Nacht
 führten die Briten Terrorangriffe gegen
 Stuttgart und Nürnberg. Flakartillerie
 der Luftwaffe und Nachtjäger schos-
 sen 27 angloamerikanische Flugzeuge, da-
 runter 16 viermotorige Bomber, ab.

»Za naše otroke«

Najnovejši članek ministra dr. Gobbelsa v »Reichu«

Berlin, 20. okt. Vsa svetovna zgo-
 dovinna ne pozna tako peklenskih načrtov
 kot sistematični pokol velikega kulturnega
 naroda, kot so z vsem cinizmom
 napovedani zavezniški načrti za uničenje
 nemškega naroda. S to ugotovitvijo se
 obrača minister dr. Gobbels v svojem
 najnovejšem uvodniku v tedniku »Das
 Reich« na nemški narod, kateremu go-
 vorijo nato o dolžnostih, ki jih nalaga ta
 vojna vsakemu Nemcu že zaradi svo-
 bode njegovih otrok. Dr. Gobbels piše:

»Da niso uničevalni načrti naših so-
 vražnikov nikaka teorija, temveč hote-
 nje in kjer je le možno tudi že izvr-
 šena praksa, o tem nam pričajo grozotna
 poročila, ki jih dobivamo iz vseh delov
 Evrope, ki so pod oblastjo sovražnikov.
 Ako na svetu sploh obstoja kaka sve-
 tovinna vest, potem bi se morala zavzeti
 za te sočutje vzbujajoče razmere, v ka-
 terih trpe narodi in zasedenih deželah
 naše celine. Toda svetovna vest je le vo-
 lina in agitacijska parola za neumnice,
 za njo pa se skrivata krvavi teror ter
 goljufje po dobičku onih tajinstvenih
 sil, ki že danes vladajo največji del sveta
 in ki hočejo s to vojno podjarmiti
 tudi še preostali konec.

Te so znane zbrati v svojih tabori-
 riših ogromno človeško in materialno
 moč. Kot vedno v zgodovini, tako tudi
 tokrat je na prvi pogled videti, da so
 sila temo močnejše od sil svetlobe. To-
 da to se nam le zdi. Za nami stojijo svet,
 poln idealov, ki jih moramo braniti, ide-
 ali pa proizvajajo energije, ki jih trajno
 ni mogoče premagati. Vedno znova mo-
 rajo priti do besede. Pa kaj naj bi tudi
 postalo končno iz človeštva, kateremu bi
 naši sovražniki zgolj in izključno zavl-
 dali ter odločevali njegovo usodo? V
 kratkem bi zavlдали na svetu popoln
 kaos ter bi človeštvo propadlo. Naša na-
 loga je, da preprečimo, da bi se to ka-
 dar koli uresničilo. To bi sicer zahteva-
 lo od nas žrtve in zopet žrtve, vključ-
 temu pa bomo morali vedno znova po-
 skušati ter gledati, da ne oviramo zato
 odgovornih pri njihovih naporih. Oni ne
 morejo odlagati svojega boja na kasnejši
 čas, ker ga je treba voditi in prestopiti
 sedaj. Da uničijo preko pet let dolga
 vojna, ki stavi vsakemu posamezniku tako
 trde zahteve, tudi moč mogočnega in
 močnega naroda, je naravno. Toda to
 nas ne upravičuje, da bi bili le trenutke
 trudni ter položili roke v naročje. Kdor
 obupa, je izgubljen. Pri drugih, tudi ve-
 likih narodih, ki že danes drago pla-
 čujejo dejstvo, da so odgovarjali v vojni
 in ki bodo to v bodoče še dražje plač-
 vali, vidimo resničnost gornjih besed.
 Ravno to pa pričakuje sovražnik tudi od
 nas. Zato ojačuje v letošnjem poletju in
 jeseni svoj človeški in tvari naval na
 naše meje v namenu, da bi nas po mož-
 nosti čim prej spravil na kolena.

To pa ne more in ne sme biti. V
 Nemčiji gledajo že danes milijoni otrok
 vprašujoče na nas. Kdo bo, ko bodo ne-
 koč odrasli, govorili o mestih, ki so
 našli danes pod točo sovražnih dnevnih
 in nočnih napadov. Takrat bodo že zdav-
 naj vstala znova v pisani in mlajši le-

poti. Toda dejstvo, ali bomo v tem boju
 za naše življenje, našo politično svobodo
 ter za popolno pravico za neomejeni na-
 rodni obstoj naše države in naroda »zdr-
 žali, ali podlegli, bo za naše otroke in
 za vse prihodnje nemške rodove odločil-
 nega pomena. Od njega je odvisno sploh
 vse ostalo, naša čast, naše življenje, mož-
 nost obnove naših porušeni mest in
 pokrajin, nadaljevanje naše slavne nem-
 ške zgodovine, kratko malo vse, za kar
 se danes borimo, za kar smo doprinali
 naše dosedanje žrtve in za kar bomo pri-
 nesli še vse potrebne napore. Trenutno
 je še v interesu naših sovražnikov, da
 so pri označitvi in doseganju svojih po-
 slednjih ciljev rezervirani. Toda gorje
 premaganim, ako bodo te nejasnosti ne-
 koč odvrli ter se pokazali v pravi luči.
 Zato moramo vzdržati v tej vojni še bolj
 zavoljo naših otrok, kot zaradi nas sa-
 mih ter moramo gledati, da bomo do-
 segli za naš narod in za njegovo bodo-
 nost srečen konec.

Najosnovnejša narodna dolžnost vsa-
 kega naroda obstoja v ohranitvi njegove
 substance ter obrambi pred vsakim ogro-
 ženjem, pa naj bo še tako težko, v vseh
 okoliščinah in z vsemi možnimi sredstvi.
 Naši otroci imajo pravico, da to od nas
 zahtevajo. Z življenjem smo jim dali
 tudi neodsvojljivo pravico do svobode.
 Zato smemo že zaradi njih v tej vojni
 izgubiti le ono, kar se da nadomestiti,
 nemadomestljivo pa mora ostati ohranje-
 nje, da bodo lahko naši otroci nadaljevali
 večno življenje našega naroda vse tja
 v daljnje čase.

Položaj na vzhodnem bojišču

Berlin, 20. oktobra. O položaju na bo-
 jišču piše vojaški sodelavec DNB-a
 dr. Maks Krull:

S hudimi udarci, ki so bili izmenično
 naperjeni proti zaščitni bočni nemški
 bojni črti pri Rigi in proti nemški meji,
 so se prebili Sovjeti do vzhodnopruske
 meje. Medtem so udarili z juga proti
 vzhodnopruskiemu prostoru, da bi tudi tu
 držali bojišče v stalnem vznemirjenju.
 Uspeli so imeti s to taktiko dosej le v
 Latviji, čeprav so se morali zavedati, da
 bo prišla večina nemških oddelkov po
 morju zopet za nemške črte ter jih tako
 pomembno okrepila, dočim bodo imeli
 preostanki tamkaj napadajočih sovjetskih
 napadalnih armad še mnogo dela, pre-
 den bodo sposobni za novo uporabo. V
 ostalem pa se je sovjetska ofenziva usta-
 lila. Tudi ofenzivo v vzhodni Prusiji so
 Nemci zaustavili v globini svojega bo-
 jišča. To je posledica stalnega prihajanja
 novih nemških divizij in orožja.

Pri Debrecenu divja bitka še s polno
 silovitostjo. Sovjeti so pričeli zopet s
 prvotno nameravanim sunkom proti se-
 veru, pri katerem sta jih doslej ovirala
 protinapad nemških oklepniških divizij
 ter nato sledeča težka oklepniška bitka.
 Tozadevno je zveza z nemškimi odmakal-
 nimi premiki na karpatskem bojišču oči-
 vidna.

Vse razvoj na madžarskem bojišču

Poulični boji v Aachenu

Vsi probojni poskusi v srednji Italiji so se izjalovili — Težki boji v in
 južno od Beograda — Debrecen smo izpraznili — Nadaljnji boji na
 vzhodnopruskem obmejnem ozemlju

Führerjev glavni stan, 20. oktobra.
 DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil
 javlja:

Na Nizozemskem so odbile naše
 čete na sojenem predmostju pri Bre-
 skensu ter na kopni ožini, ki vodi na
 Zuid Beveland vse kanadske na-
 pade. Strujen ogenj vsega orožja, ogor-
 čen odpor in odločni protinapadi so pre-
 prečili vzhodno od Helmonda poskus
 Angležev, ki so hoteli vtisniti naše pre-
 mostje zahodno od Maase. Pri tem smo
 uničili nekaj sovražnih oklepnikov.

Materialna bitka za Aachen divja
 naprej. Junaska mestna posadka je za-
 dala v ogorčenih pouličnih bojih težke
 izgube Američanom, ki so tjakaj vdrl.
 Protinapadi z vzhoda so branilce razbre-
 menili.

Na pobojnih pri Bruyeresu so se
 napadajoči sovražni bataljoni zrušili v
 našim ognju, ali pa smo jih vrgli nazaj.
 Tudi ob izvirih Moselotte so se po
 malem napredovanju izjalovili ponovni
 napadi alžirskih strelcev in maroških
 planinskih čet. Uničili smo neko prej-
 njega dne odrezano sovražno skupino.

Oporišča ob atlantski obali ne po-
 ročajo razen topniškega ognja in naska-
 kovalne aktivnosti o nikakih posebnih
 dogodkih.

Motilni ogenj »V 1« na London so
 nadaljuje.

V srednji Italiji so preprečile naše
 čete tudi večer Severoamerikancem in
 njihovim pomožnim četam vse poskuse,
 da bi prebili naše gorske postojanke juž-
 no od Bologne in si s tem priborili
 izstop iz gorovja.

Boji so se razširili tudi na odsek pri
 Vergatu.

Ob jadranski obali so Britanci s
 podporo številnih borbenih letal na ši-
 roki črti brezuspešno napadali.

Na Balkanu stoji naše čete v in
 južno od Beograda v težkih bojih
 proti boljševikom, ki pritiskajo z več
 strani.

Poročila z zahodnega bojišča

Berlin, 20. okt. V središču dogodkov
 na zapadnem bojišču sta bila predmostje
 ob Maasi in pa aachensko področje, ne
 da bi se poleg bojeve črte kaj bistveno
 spremenilo. Na flandersko-nizozemskem
 področju so oddelki kanadske armade za-
 man poskušali zožiti nemško predmostje.
 Ta nastop zahteva od Kanadčanov zato
 tako velike izgube, ker jim prepušča-
 nemski branilci šele po najhujših bojih
 meter za metrom svojih višje ležečih in
 suhih postojank in pa, ker leže pod stal-
 nim obstreljevanjem težkega mornariškega
 topništva. Skoraj vsako noč morajo
 zamenjati zdecimirane kanadske napada-
 lne oddelke, ki izgube v mornariškem ognju
 čisto do 60% svojega moštva. Kljub oja-
 čeni uporabi vseh tehničnih sredstev pa
 so se Kanadčanom tudi v terek posrečili
 zgolj le krajevni vdori, ki so jih Nemci
 s krajevnimi protisunkmi takoj zopet oči-
 stili.

Letalska bitka pred Formozo

Tokio, 19. okt. Cesarški japonski glav-
 ni stan je objavil v četrtek skupno po-
 ročilo o bojih pri Formozu. Po tem po-
 ročilu so Japonci od 12. oktobra v vodovju
 vzhodno od Formoze in pri Luzonu po-
 novno napadli sovražno mornarico ter jo
 odbili. Pri tem je izgubil sovražnik po-
 lovico svojih edinic.

Japonci so potopili 11 letalonosilk, 2
 bojne ladje, 3 križarke, neko nadaljnjo
 križarko ali rušilec. Poškodovali so 8
 letalonosilk, 2 bojne ladje, 4 križarke, ne-
 ko nadaljnjo križarko ali rušilec ter 13
 vojnih ladij neznanega razreda. Razen te-
 ga je izbruhnilo na sovražnih vojnih
 ladjah 12 večjih požarov. Japonci so se-
 strelili 112 letal, temu pa je treba pri-
 šteti še ona letala, ki so bila uničena
 skupno s potopljenimi letalonosilkami.

Na japonski strani pogrešajo 312 le-
 tal. Razen tega so izgubili 30 manjših
 pomorskih edinic.

Ti boji dobijo označbo »Letalska bitka
 pred Formozo«.

Tokio, 19. okt. 17. oktobra je priletelo
 nad otok Barnikobar, severno od Suma-
 tre, 20 sovražnih prevoznih letal. Japonski
 lovski oddelki so zapletli sovražna
 letala v silne boje ter sestrelili 5 letal.
 Dan nato v zgodnjih jutranjih urah so
 posegle v boje sovražne pomorske edi-
 nice. Japonskim letalom se je posrečilo
 po večurnih bojih 19. oktobra potopiti
 eno letalonosilko in en rušilec.

Kako je delal Badoglio za svoj žep

Milan, 20. okt. V postopku proti gu-
 vernerju Bance d'Italia, v katerem je
 bil slednji obsojen na 30 let robije, so
 po poročilu republikanskega radija odk-
 rili, da si je Badoglio neupravičeno
 prisvojil velike vsote, od katerih jih je
 velik del premenjal v švicarske franke.
 Tako je dal Badoglio po državnem
 udaru takoj prepisati »na račun šefa
 vlade« — in to je bil sam — 22,9 mil-
 jonov lir, ki so bili določeni za javna
 dela ter vodeni na računu Mussolinije-
 vega privatnega tajnika in pa 970.000
 lir z nekega drugega računa za dobro-
 delne namene. Na njegov nalog je nato
 italijanski devizni urad 30. julija, 3.
 avgusta in 4. septembra kupil za Ba-
 doglio skupno 1.000.000 švicarskih fran-
 kov. Republikanski radio ugotavlja, da
 si je Badoglio v 45 dneh svoje vlade
 prisvojil 14,4 milijone lir v gotovini
 ter 1 milijon švicarskih frankov.

Nemiri v Palermu

Stockholm, 20. okt. Lakota ki pri-
 haja skupno z angloamerikanskimi četami
 na Sicilijo, naganja prebivalstvo k ob-
 upnim korakom. Tako so demonstri-
 rali v četrtek v Palermu delavci, ki so
 zahtevali izboljšanje prehranjevalne-
 ga položaja, da bi si potolažili vsaj
 najhujši glad. Na nje pa so otvorile
 čete italijanske izdajalske vlade ogenj,
 ki je po Reuterjevi vesti ubil 16 oseb,
 104 pa ranil.

Državni pogreb maršala Rommela

Berlin, 19. okt. Državni pogreb po-
 kojnega generalfeldmaršala Rommela
 je bil včeraj v württenberski domovini
 pokojnika v prisotnosti visokih čast-
 nikov vseh delov vojske, zastopnikov
 stranke in javnega življenja ter pri-
 padnikov zavezniških sil. Führerja je
 zastopal vrhovni poveljnik na zapadu
 generalfeldmaršal Rundstedt. V svo-
 jem spominskem govoru je med ostal-
 im izjavil:

Na bojišču v Normandiji je dobil
 generalfeldmaršal Rommel pri neki
 avtomobilski nesreči težke poškodbe.
 Trda usoda ga je izrgala iz njegovih
 čet v trenutku, ko se je blizil boj
 svojemu višku. Končalo se je življe-
 nje enega najboljših nemških voja-
 kov.

Generalfeldmaršal von Rundstedt
 je nato orisal vojaški potek življenja
 velikega pokojnika.

Generalfeldmaršal von Rundstedt
 je položil h krsti padlega vojskovodje
 velik Führerjev venec. Gauleiter Murr
 je nato označil pokojnega vojskovod-
 jo kot človeka in njegovo zadržanje
 do navadnega vojaka.

Živalski umor

Bratislava, 20. oktobra. Nedaleč od
 osvobojenega mesta Banská Stupnica so
 našli v železniškem vagonu 70 zadušeni-
 pripadnikov nemške ljudske skupnosti na
 Slovaškem, poročila slovaški tisk. 18 Nem-
 cev je hotelo iz vagona zbežati, a so jih
 pri tem boljševiki ustrelili.

Židovsko vprašanje na Madžarskem

Budimpešta, 20. oktobra. Novi mad-
 žarski notranji minister Gabriel Vajna je
 zahteval v svojem govoru radikalno re-
 šitev židovskega vprašanja. Dejal je: Mi
 omo rešili židovsko vprašanje, ki je vzb-
 dilo v zadnjih mesecih tako pri židov-
 stvu, kot v gotovih krogih, ki so židov-
 stvu naklonjeni, mnogo nemira. Rešitev
 bo taka, kot si jo židovstvo s svojim do-
 sedanjim obnašanjem zasluži. Tozadevno
 bomo izdali in izvedli izjerna določila.
 Minister je izjavil nadalje, da je minil
 čas, ko so zakoni in odredbe sicer izha-
 jali, a ostali bodisi popolnoma neizvršeni,
 ali pa le delno izpolnjeni. Kar bo odre-
 jeno, to se bo, pa čeprav z drakonsko
 strogostjo, tudi uresničilo. Madžarska bo
 nadaljevala to vojno z največjim napor-
 om svojih sil do zadnjega, ker ve, da bo
 v tej vojni ali ona uničila, ali pa bo
 uničena.

Sovražni izkrcevalni nastopi na Filipinih

Tokio, 19. oktobra. Kakor javlja
 japonska poročevalska agencija Domei
 v posebnem poročilu iz Manile, so
 pričele sovražne sile v jutranjih
 urah v terek z izkrcevalnimi nastopi
 na področju osrednjih Filipinov.

Tokio, 19. okt. Sovražna mornarica
 se je približala z velikim številom
 prevoznih ladij 17. oktobra zalivu
 Leyte (Filipini) ter je pričela popold-
 ne 18. oktobra obstreljevati in bom-
 bardirati obalo. Japonske ednice na
 tem področju so prešle v protinapad.

Spori v lublinskem komiteju

Bern. Kakor javlja švicarska poroč-
 valska agencija iz Stockholma, je nastala
 po zanesljivih informacijah v poljs-
 kem komiteju v Lublinu kriza zaradi
 odstopa poljedelskega komisarja Wito-
 sa. Uradno označujejo odstop kot posled-
 dno izjalovljenja agrarne reforme, ki bi
 jo naj izvedli v par tednih. Dejansko pa
 so razlogi politične narave. Očitno so
 se kmetje upirali navodilom komiteja.
 Pripominjajo tudi, da od septembra ne
 nastopa več v moskovskem komiteju
 diplomatski zastopnik lublinskega komi-
 teja Rymowski. Na njegovem mestu
 omenjajo sedaj Jeryšowskega. Očitno
 je moral tudi Rymowski odstopiti zara-
 di nesporazuma v komiteju.

Kratka poročila

Budimpešta. Narodna zveza poslan-
 cev je sprejela v sredo na svojem za-
 sedanju naslednji sklep: Narodna zveza
 izreka svojo odkrito zahvalo Franzu
 Szalasiju in njegovi vladi, ki je izvršila
 v preteklih težkih in kritičnih dneh
 delo, ki je rešilo narod ter priznava or-
 ganizacijo narodne vzdržljivosti kot zgo-
 dovinsko dejanje. Narodna zveza po-
 zdravila novo madžarsko vladu in proš-
 la, da bi blagoslovil njeno delo.

Stockholm. »United Presse« poroča, da
 je izjavil grški ministrijski predsednik
 Papandreu v svojem prvem govoru po
 povratku v Grčijo, da zahtevajo Grki Do-
 dekanetz ter dejal, da predstavlja severni
 Epir ki spada sedaj k Albaniji, »neod-
 svojljivi del Grčije. Dobro poučeni aten-
 ski krogi menijo, da ne bo zahtevala
 Grčija le nekaterih bolgarskih ozemelj,
 temveč tudi dele Jugoslavije in Albanije.

Barcelona. »Diario de Barcelona« jav-
 lja s špansko-francoske meje, da komu-
 nistične tolpe v Franciji močno prega-
 njajo katoličane. General de Gaulle je
 proti temu brez moči. Poleg tega, da so
 francoski komunisti skupno z inozem-
 skimi boljševiki elementi že pomor-
 ili številne duhovnike in vernike, tudi
 na najgrozovitejši način mučijo svojo
 žrtve. Tako so na primer v kraju Can-
 ches zažgali neko živo žensko.

K ustanovitvi nemške ljudske vojske

Berlin, 19. okt. Za vodstvo, izgradnjo in razčlenitev nemške ljudske vojske so odgovorni v okrožjih okrožni vodje, v okrajih okrajni vodje NSDAP-ja. Najvišja enotica ljudske vojske je bataljon. Poklicane letnike sprejemajo s pomočjo že obstoječih podlag in ureditev krajevne skupine NSDAP-ja, pri 16—18 letnikih pa s pomočjo Hitlerjeve mladine. Načelno je sposoben za ljudsko vojsko vsak delavsko moški. S tem, da nosijo vojniki ljudske vojske trak na rokavu z napisom »Nemška ljudska vojska«, so označeni v smislu haškega dogovora kot vojskujoca se čete.

Ljudska vojska je sestavljena brez ozira na pripadnost k posameznim razčlenitvam NSDAP-ja ali drugim organizacijam. Načelno ne bodo prevzete zaključne enote ali oddelki, vendar bodo upoštevali poklicna in posebna znanja.

Ranitev in smrt maršala Rommela

PK (vojni poročevalec von Eisebeck). Maršalu Rommelu je bilo naravnost nujno potrebno, da je duhal neposredno ozračje bojišča. Čim so mu dela v glavnem stanu dopuščala, se odšel najprej k svojim zborom in divizijam, da bi občutil utrip bojišča ter sam dojemal neposredne vtise o položaju, ali pa v kritičnih položajih kar osebno lahko posegel v dogodek. Nešteto krat je šel naprej, nikdar se pri tem ni oziral na nevarnosti, čeprav so ležale ceste pod bučnimi očmi loveških bombnikov, ki so nedvomno čestokrat letali maršalov voz. Kajti Rommel ni mogel obiti normanskih mest, kjer pa ga je vsak Francoz poznal.

Tako se je tudi 17. julija po razgovoru v prednjih črtah vračal nazaj v svoj glavni stan ter pripeljal pri L. na glavno cesto, ki pa ni imela nikakega kritja. Ko je zapazil letalski opazovalec v avtomobilu nad cesto sovražno letala in nato dva lovstva bombnika, ki sta se spustila nad cesto, je ukazal maršal, ki je spoznal nevarnost, šoferju, naj zapelje z vso brzino do stranske poti, ki je bila oddaljena še kakih 300 metrov. V tem trenutku pa je prvo letalo že prišlo napadati. Voznik je takoj prišel zavirati, vendar prepozno, ker mu je prva salva razbila roko. Maršala, ki je sedel poleg šoferja, so ranili drobci po obrazu. Istočasno se izgubil šofer oblast nad vozilom, ki se je

Posebne enote so lahko pritegnjene za posebne naloge v ljudsko vojsko. Razen vpoletanih letnikov so dopuščeni prostovoljci pod in nad starostno mejo.

Pripadniki ljudske vojske bodo predvsem izvežebani za pehotni boj s posebnim oziranjem na boj z oklepniki iz bližine. Po skupnem zboru bodo vežbali vojniki ljudske vojske v glavnem ob nedeljah. Pri osebah, ki so v vojni važni službi, bo po možnosti upoštevana določitev službe. Formalno vežbanje bo omejeno na najmanjšo mero. Človeško in vojaško vodstvo, disciplinski red in sodstvo bodo prilagojeni razvoju bojne skupnosti, ki pripada po smislu vojaškega zakona sicer k vojniki, po svoji strukturi pa predstavlja politično aktivno poziv naroda, ki odklanja vsako razredno in etnografsko razliko, ki je pripravljen na skrajne žrtve ter ki ga preveča volja do zmage.

zakotalilo v stran ter vrglo maršala, ki je hotel pravkar skočiti iz voza, na cesto, kjer je obležal v nezavesti, z drobci in počene lobanje. Dočim je bil en spremljevalni častnik nepoškodovan, je drugemu udaril strel v revolver ter ga tako v roku težko poškodoval. Maršala Rommela so spravili takoj v neko francosko bolnišnico, nato pa v vojaško poljsko bolnico.

Deset dni kasneje nas je sprejel maršal Rommel, da bi na ta način razpršil vse legende, ki jih je razširjala angleška propaganda. Bil je svež in očividno na poti k ozdravljenju. Glava ga je komaj še bolela. Pač pa ni na levi strani ničesar čutil, ter je bilo tudi levo oko zaradi krvavitve poškodovano. »Angleži so izjavili, da sem mrtev,« je dejal in se smejal. »Tak nesmisel, to pa še dolgo nisem.« Prepričan o skorajšnji ozdravitvi se je norechal iz pretrpane zasrbljenosti zdravnikov ter je rekel, da postane bolan šele takrat, če padeš v njihove roke. Bil je trdno prepričan, da se bo v nekaj mesecih zopet lahko vrnil na bojišče.

Nekaj dni kasneje so spravili maršala Rommela v domovino. Vsi smo upali, da bo v prihodnjih tednih prišel zopet s staro udarnostjo in energijo za vodjo k svojim četam. Toda usoda je hotela drugače. Na poti k ozdravitvi je prenehalo življenje tega velikega vojaka.

Vrzeli na bojiščih se izpolnjujejo

Berlin, 20. okt. V članku »Sunk v vrstam« se bavi Schwarz von Berg v »Reichu« z razvojem vojaških dogodkov, odkar stoji sovražnik na nemških mejah. Sedaj, ko je najhuje ogroženo, je mimo, pravi pisec, govorimo lahko odkrito o skrbeh, ki so navdajala vse Nemce. Kdo je še verjel v zapadni branik, ko je atlantski zid prestal preizkušnjo le v najtrdnjeh hribih? Toda v tem trenutku je omogočila mobilizacija z uspešnostjo novih divizij, da so Nemci izpolnili na bojišču nastale vrzeli. Istočasno pa je nadaljnje naraščanje oboroževalne proizvodnje omogočilo nemškemu vojakom, da so se kljub občutnim tvarnim izgubam kot enakovredni spopadli s sovražnikom. Tako je trenutno le že letalsko edini sovražnikov adut, a že se bližajo dnevi, ko bo zavrt in močno poraženo.

Nato se bavi članek z novim nemškim orožjem ter pravi, da ni od ene same iznajdbe mogoče pričakovati, da bi kar naenkrat zaključila vojno. Toda na raznih znanstvenih področjih so dozorele iznajdbe, ki so pri-

nesle Nemčiji kljub zmanjšanemu strovinškemu področju izredne prednosti pri čemer je spretnost njenih raziskovalcev prilagajena spretnosti vojakov. Zivljenje v ogroženih pokrajinah je povzročilo, da sta se zatekla študijska soba in laboratorij pod betonsko streho in da so preložili velike specialne industrije pod zemljo. To je zahtevalo mnogo časa. Če bi ne bilo tako, bi bilo marsikaj drugače. Zadeva »V« te nikakor ni zaključena ter nam to potrjuje tudi stalno obstreljevanje Londona. Ker ni važno le uničevanje velikih površin, se tudi dragoceni sovražni posamezni objekti ne bodo mogli izmakniti nemškemu posegu na daljavo. Male bojne skupine se izločajo iz velike zaloge ter stremijo k najvišji uspešnosti. S tem narašča nemška bojna vrednost vsak mesec vedno bolj.

Članek ugotavlja ob koncu, da stoji v trenutku, ko se nahajajo v Franciji, Italiji, na Balkanu in na vzhodnem Poljskem narodi, ki so hoteli izstopiti iz vojne, v najtežjih katastrofah, nemški narod kot stolp nemomajano v bitki.

Po izostanku nemških premogovnih pošiljk

Stockholm, 19. oktobra. »Zapadno in južno Evropo bo doletela v tej zimi gospodarska katastrofa, če se ne bo posrečilo rešiti vprašanja preskrbe s premogom« piše v nekem nevtralnem poročilu, ki se bavi predvsem z izostankom dose-danjih nemških pošiljk predvsem v Francijo in Italijo. Južna in srednja Italija sta danes odvisni samo od ameriških in angleških pošiljk premoga. Kaj to pomeni, lahko ugotovimo, če premislimo, da je izvažala Nemčija v prejšnjih časih približno 1 milijon ton premoga na mesec. Zaradi tega bo preskrbovanje z električnim tokom v italijanskih mestih vedno slabše. V Rimu bodo morali 1. novembra na-

dalje omejiti uporabo električnega toka, čeprav so ga že sedaj zmanjšali na povsem nevezdržno mero.

Isto velja za Francijo. Nekateri francoski krogi sicer upajo, da bodo dobili premog iz Belgije, toda belgijska premogovna proizvodnja je po angloameriški zasedbi dežele močno padla in lakota, ki je nastopila v deželi, nikakor ne bo vplivala na zvišanje proizvodnje. Kolikor Belgija danes izkoplje premoga, toliko ga nujno sama potrebuje. O angleških pošiljkah doslej sploh ni bilo govora, kajti Anglija zaradi svoje zmanjšane proizvodnje ni v položaju, da bi tudi vsaj deloma krila izostanek nemškega premoga.

Pod boljševiškim pritiskom

Stockholm, 19. oktobra. V sredo so na Finskem nadalje zvišali davke. Dohodnino za leto 1944 so zvišali za 20 %, za leto 1945 pa za 35 %. Nadalje so zvišali finskih finančnih pristojbine za 50 %. Sedanjí finski finančni minister pa je pri tej priložnosti sporočil, da ta davčna zvišanja še daleč ne bodo zadostovala, ker potrebuje finska država preko predloga za budžet leta 1945 še nadaljnjih 9 milijard finskih mark.

Izjemna določila v Budimpešti omiljena

Budimpešta, 19. oktobra. Prosto kren-tanje na budimpeštanskih cestah in javnih trgih se do nadaljnjega podaljšalo od 20.00 do 22.00. Tudi gledališča in kinopredstave so dovoljene. Predstave lahko trajajo do nadaljnjega do 21.30.

Spopad v Atenah

Stockholm, 19. oktobra. Ob neki »proslavi osvobodjenja«, ki jo je priredilo grško prebivalstvo v Atenah, je prišlo do težkih spopadov med nekim komunističnim in nekim narodno-demokratskim sprevodom. Udeleženci sprevoda so se napadali s bombami, ročnimi granatami in brzostrelkami. Pri tem je bilo ubitih najmanj 7 oseb ter ranjenih približno 40.

Tri milijarde deficita na Finskem

Stockholm, 20. okt. Prva posledica finskega izdajstva je ogromen deficit državnih financ. Tako je moral napovedati finski finančni minister že višjo dohodnino za prihodnje proračunsko leto, ker bo znašati primanjkljaj najmanj 3 milijarde finskih mark.

Zeneva. Londonsko časopisje prinaša kratko poročilo iz Rima, da sta določena za italijanskega zastopnika v Londonu grof Nicolo Garandoini in za zastopnika v Washingtonu grof Carlo Sforza. Italijanski zastopnik v Londonu bo imel slično kot brit. zastopnik pri začetni franc. vladi v Parizu položaj »veleposlanika«, kakor ga ima tudi britanski zastopnik v Rimu sir Noel Charles. Ker pa med Veliko Britanijo in Italijo ni bil podpisan mir, marveč obstoja formalno nadalje »vojno stanje s premirjem«, ne morejo redno izmenjati veleposlanikov ter ti ne morejo oddati svojih poverilnic kralju. Ali bodo dali grof Garandoinu na razpogojo zgradbo bivšega italijanskega veleposlanništva v Londonu, še ni gotovo in dobro poučeni londonski krogi tudi dvomijo o tem.

Tajne narave so vredne temeljitega branja!

Zadnja beseda »katoličanov v OF«

»Katoličani v OF« so pred kratkim izdali letak »Beseda slovenskim katoličanom«. Letak poziva katoličane izven Osvobodilne fronte k popolni kapitulaciji, češ »edino brezpogojno kapitulacija, jasno in popolno priznanje zgodovinske krivde klerikalizma in narodnega izdajstva lahko še omili kazni...«

Letak nas ne zanima zaradi njegovega učinka, ker ne more nobenega katoličana omajati. Zanima nas kot zadnja beseda »katoličanov v OF«. V njem je povedano razločno, kdo so ti »katoličani«: krščansko-socialistično delavstvo, kršč.-socialistična inteligenca in del katoliške akademske mladine. Določeneje — to so ljudje, ki so ribarili v kalnih vodah Jugoslovanske strokovne zveze in tako imenovane tretje skupine med akademsko mladino.

Izdajalci katolištva ponovno blatijo duhovščino, posebno škofa, govore o izjavah in vabilih OF ter KPS škofu in duhovščini, naj se vsa začne pogajati z OF. Toda »vse to delo je bilo brez vsakega učinka.«

Ob letaku ugotavljamo:

1. »Katoličani v OF« zahtevajo — bogve, zakaj prav zdaj, ko rdeče tolpe pri nas doživljajo največje poraze — brezpogojno kapitulacijo vseh katoličanov z duhovščino in škofom na čelu. Tako daleč so prišli ljudje, ki so včasih hoteli reformirati slovenski katolicizem, preroditi krščanstvo. Ljudje, ki so nekoč — ni še tako dolgo tega — na vsa usta vpili o svobodi v Cerkvu, so prišli tako daleč, da zahtevajo brezpogojno kapitulacijo škofa ter njemu zveste duhovščine in katoličanov — brezpogojno vdajo komunistični partiji.

Jubilej odličnega slovenskega duhovnika

Gospod Čížek Josip, častni kanonik in zlatomašnik iz Jarenine v lavantinski škofiji, obhaja 21. oktobra svojo 80. letnico. Slavnost se sicer z ozirom na izredne razmere ne bo mogla izvršiti niti doma, niti v tistem sedanjem jubilatovem bivaljskem na slovesnejši način, kakor bi on zaslužil, vendar bodo številni njegovi prijatelji ta dan v molitvi prosili Boga, da bi dal kanoniku Čížku še obilo zdravja in moči.

Josip Čížek je bil rojen dne 21. oktobra 1864 kot sin nadučitelja na Pilstanju pri Kozjem. (Kakor pravi ljudsko izročilo, je na Pilstanju pred mnogimi stoletji kneževala sv. Hema.) Čížek je bil izoboren dijak. Od dobrih staršev je prinesel v svet globoko vero in prirojeno inteligentnost. Njegov temperament je osredotočen v neprečlenjivi ljubeznivosti, mirnosti, gostoljubnosti, domoljubju, širokogrudnosti in socialni pravičnosti. V duhovnika je bil posvečen dne 16. julija 1886 in bitoraj v dveh letih slavil že svoj 60. letni duhovniški jubilej. Služboval je po raznih župnijah lavantinske škofije. Povsod je živalno deloval za prerojenje in duhovno obnovo. Bil je vnet propagator cerkvenega petja, ker je tudi sam bil izoboren pevec. Župnija in dekanijska Jarenina v Slovenskih goricah mu je bila podeljena 9. februarja 1898. Kdor pozna Jarenino, mora priznati Čížku velike zasluge, ki si jih je pridobil v skoraj polstoletnem delu v tem lepem kraju. Jarenina je menda najlepši kraj v divnih Slovenskih goricah. Na sredi vinorodne doline se vzdiguje mala višina, na kateri so naši verni predniki leta 1135 (torej pred 809 leti) postavili cerkev, posvečeno v čast Mariji Devici. Čížek je po svojem predniku dekanu Fleku prevzel župnijo, ki je potrebovala skrbnega vodstva. Vodil in preuredil je župnijo tako, da je bila pred vojno v vsakem oziru na višku. Ljudstvo je bilo globoko verno in je veljala za ta kraj posebna prislovica »pobožna Jarenina«. Kar se tiče organizacij, je menda malo župnij na Slovenskem, kjer bi bilo toliko združenj po vzoru dr. Janeza Evangelista Kreka, kakor v Jarenini. Tu je deloval več let »mali štajerski Kreck« — Gomilšek. Od tu se je razvila mogočna kmečka fantovska organizacija v letih 1900 dalje. V mali hiši ob cesti je bila posebna šola za kmečke in viničarske talentirane in razborite sinove. V Jarenini se je ustanovila pred svetovno vojno prva kmetijska zadruga in posejilnica v Slovenskih goricah. Tu je imel kmečki vodja Ivan Roškar prvo zborovanje kmetov v svrhu ustanovitve Kmečke zveze. Izobraževalne, mladinske in cerkvene organizacije pa v Jarenini niso bile samo na papirju, ampak tu se je res delovalo v pravem smislu. Dekan Čížek se ni šilil na pred-sedniška mesta, bil je kljub svojemu markantnemu nastopu vedno ponižen in skromen. A njegovi očetovski nasveti pri vseh organizacijah našega rodu so bili taki, da je delo njegovih pomočnikov moralo roditi bogat sad. Čížek je mnogo deloval in vplival na velikem razvoju za napredek kmečkega stanu.

Ce prideš v njegovo župnijo, se moraš razveseliti. Svet je tam že sam po sebi mali raj. In če potuješ po vabljivi dolini iz Pešniške nižave preko Rajzmanovega klanca proti severu, vidiš pred seboj same odlične vinograde, sadonosnice in rodovitne livade. Pono-sne, snažne kmetije in viničarije stoji kot stražarji našega rodu v teh od Boga blagoslovljenih dolinah in hribočkah. In čim dalje »prodiraš« proti glavni naselbinam in če greš še dalje proti Dvoru, se ti tam odpre diven vinogradniški in sadjarski svet, kakršnega zaman iščeš drugod. Tu ti je slovit Vajcen, kjer gospodarijo naši kmečki plemiči Župančiči, Sparli, Poharniki, Drozgi, Vengerji in drugi v resnici napredni kmetje. Povsod je doma snaga, urejenost, kultura in pravo odkrito gostoljubje. Vinograde, ki dajejo eno naj-slovitejših vinskih kaplic v naših krajih, čuvajo in gojijo vsi od prvega do zadnjega kot punčico svojega očesa.

2. »Katoličani v OF« si upajo izreči trditve, da je komunistična revolucija oblikovala »boljši lik Slovenca«.

»Boljši lik Slovenca« — to je očividno lik Slovenca, ki se bori v komunističnih vrstah, pod komunističnim vodstvom, za komunistične cilje. Ta »boljši lik Slovenca« — je »katoličanom v OF« komunistični agitator, politikomisar, požigalec, ropar, morilec, zločinec, ki mori iz prepričanja in krvočnosti duhovnike, žene in otroke, ki hijensko muči svoje žrtve. Tak lik pobešnega človeka, ki je spre-vrgel, zavrgel vse pojme morale, je Kocbeku in njegovim boljši lik, pre-rojeni človek. In še si upajo zapisati, da so katoličani!

3. Letak posebej obravnava »sredince«. — »Kolikor jih sedanji razvoj ni postavil v isto vrsto z narodnimi izdajalci, je popolnoma jasno, da se bodo prej ali slej znašli na istih položajih. Tudi za te sredinske nastrojene katoličane je danes poslednji čas, da se pridružijo narodno osvobodilni borbi in da store s tem svojo dolžnost.«

Malo je sredincev, toda res je poslednji čas, da se odločijo. Katoliška vera in Cerkev je samo ena. V njej ni levega in desnega krila, v njej ne more biti sredine. Kdor misli, da mora iti s komunistom proti cerkveni učiteljski, naj gre, toda ve naj, da je s tem odpadel od katolištva in katoliške skupnosti. Kdor pa hoče ostati dober katoličan, se mora odločiti postaviti proti komizmu in svojo odločitev tudi javno pokazati; sredinski katoličan, to je protisloven pojem.

Pred Čížkovim prihodom je bilo tudi tu še precej razprtij in nesoglasja. On pa je z mojstrskimi potezami odstranil po večletnem delovanju te brazgotine in je vzgojil kmečki rod, ki je bil v vseh časih složen, vreden, domoljuben in gospodarsko napreden. Tu ti je doma v kmečki kakor viničarski hiši prirojena inteligenca, ki se prenaša od roda do roda. V vsaki hiši je bil doma časopis in dobra knjiga. Viničarji in gospodarji so tu živeli v krasni slogi. In ni malo slučajev, da so posamezne viničarske družine cela desetletja živele in delale vedno pri enem gospodarju. Župnik in dekan Čížek je svoje ljudi znal tako navajati k pravičnemu socialnemu redu, da sta bila zadovoljna kmet in njegov zvesti delavec.

In Čížekova gostoljubnost je bila priznana res daleč, daleč na okoli. Ob vsakem času in vsakdo, ali revež ali premožen, vsak je dobil pri njem kosček kruha in kozareček vina. O njegovi gostoljubnosti je krožila prislovica: »Jareninski dekan ima zato tako veliki »žegen«, ker od njega lačen ne gre nobeden.« On sam pa je rad naglašal: »Kdor potnika pod streho vzame, na njegovo hišo božja milost kane.«

Velika prijateljica dekanu Čížku sta bila rajna profesorja dr. Anton Medved in mons. Vreže. Čížek pa je v življenju moral tudi mnogo trpeti. Dasi-ravno fin po svojem nastopu in življenju je vendar prenašal udarce vdano in požrtvovalno ter potrpežljivo. On je posebej optimizem. Ne boš ga slišal jadikovati. Ljubezen njegovih zvestih župljanov ter njegova neupogljiva volja ga spremljata in ga bosta gotovo pripeljati tja, kamor si na tem svetu še tako iskreno želi. Kljub osim križem je njegov duh še bister in krepak. Tudi telesno še prepaša ves križev pot dokaj dobro.

Čížek je že 60 let zvest naročnik in čitatelj našega lista. Mnogoštevilnim njegovim častilcem se za 80 letnico pridružuje tudi naš list in vsi kličemo odličnemu duhovniku, domoljubi in prijatelju:

Mnogo zdravja in mirnih dni na domačih tleh!

PRED VAŽNIMI IN ZANIMIVIMI NEDELJSKIMI TEKMAMI

Prihodnjo nedeljo se bo zavrtelo spet domače nagradno kolo, pri katerem gre za 25 darovanih žog. Sodelujejo vsa ljubljanska nogometna moštva.

Med seniorskimi moštri je zadnje mesto tako rekoč še oddano Viču in nima v bodoče nobenega upanja, da bi dobil vsaj dve točki in tako dohitel avtorja tekmeča »Zabjaka«. Zabjak se bo moral skoraj gotovo zadovoljiti s predzadnjim mestom in z obema točkama, ki ju je dobil od Viča. Vse zanimanje pa bo zdaj osredotočeno na ostala štiri tekmojoča moštva: Ljubljana, Iztok, Mladika in Hermes. Med njimi bo šlo za najboljša mesta in za darila.

V nedeljo bosta na sporedu dve tekmi: obo važni. Iztok se bo v prvi pomeril z dobro Mladiko. Če zmaga, potem al je zagotavlja tretje mesto. Mladika pa si bo obdržala četrto. V drugi tekmi med Ljubljano in Hermesom, dajemo več na zmago prve, saj ima bolj povezane vrste in na splošno boljše igralce, če Hermes tekmo izgubi, potem se bo moral še čez teden dni pomeriti s Iztokom za drugo mesto v končnem plasmanu. Pri nedeljskih tekmah bo torej več ko dovolj upravičenosti za napete in borbene igre. Gledalci bodo prav gotovo prišli na svoj račun, saj bodo pričeli domače rivalitete.

BERITE! — BERITE!

»Ukrajina joka«

Cena knjigi 3 lre. Dobite jo v upravi »Slovenca« in pri vseh kolporterjih.

Slovinci — berite!

DIVIZIJSKI GENERAL LEON RUPNIK
BOJŠEVIZEM
ORODJE MEDNARODNEGA ŽIDOVSTVA

Dokument preteklosti!

General Rupnik

svojim častnikom.

Kragujevac 1938.

Dobi se v vseh založbah in knjigarnah!

Iz Gorice

Gregorčičeva stoletnica. V proslavo stoletnice rojstva Simona Gregorčiča je izšel »Goriški list« od 14. oktobra v počevanju, slavnostni izdaji. Priloga prinaša na prvem mestu spev Joža Lovrenčiča »Simonu Gregorčiču ob stoletnici rojstva«. Nato sledi priložnostne razprave dr. Anton Kacin »Zadnja leta Gregorčičevega življenja«, dr. Joža Lovrenčič »Spominov na Simona Gregorčiča« in dr. M. B. »Gregorčič kot duhovnik«. Priloga zaključuje nekaj še neobjavljenih Gregorčičevih žalostink ter epilog k Jeremijevim žalostinkam »Jeremij prerokuje moljube« in končno »Spokorni psalm«. Priznati moramo, da se je glasilo pri morskem Slovencev dostojno oddolžilo spominu svojega velikega pesnika, buditelja in preroka in se mu moramo za hvaliti, da je v sedanjih razmerah na domačih tleh s tako ljubečo pieteto po-častil enega največjih slovenskih mož.

Proslava Gregorčičeve stoletnice v Gorici. Dekliška »Marijina družba« v Gorici je v nedeljo 15. okt. počastila spomin »goriškega slavčaka« s slavnostnim »predavanjem g. župnika Mazore« ki je govoril v štirih odlomkih najprej o Gregorčičevi ljubezni do domače hiše in vasi, nato o njegovi ljubezni do ožje domovine in platinjskega raja, potem o njegovi ljubezni do širše domovine Slovenske in končno o njegovi ljubezni do Boga in večne domovine. Govornik, ki zna skoraj vsega Gregorčiča na pamet, je med odlomki s čudovito toplino podajal njegove najlepše besere.

Vsled zastrupljenja. V Šturjah pri Ajdovščini je zadnje dni septembra umrli zaradi zastrupljenja tamošnji mesar gosp. Franc Luflik v najlepši moški starosti 45 let. Pogreba se je udeležila velika množica ljudstva. Tople žalostinke mu je zapel pevski zbor iz Šturij in Ajdovščine. Naj v miru počiva! Požrti družini in sinu domobrancu iskreno sožalje! — Zaradi iste bolezni je moral iskati pomoči v goriški bolnišnici 36 letni mesar Oskar Braj iz Šturij. Le svoji močni naravi so ima zahvaliti, da je nevarno srečno prebil in se po nekaj dnevih vrnil domov. — 23 letni Ividi Stibilj je nekdo tako nesrečno stopil na nogo, da je ranil in je nastopilo zastrupljenje. Odpeljali so jo v bolnišnico, kjer se zdravi.

»SVETU« je bogato pisana beseda

Sport

Obe tekmi bosta prikazali naša najboljša moštva v lepih igrah za najboljša mesta.

Nedeljski spored: Juniorji: Ob 9 Vič : Zabjak, ob 10 Ljubljana : Hermes, ob 11 Mladika : Iztok. Seniorji: Mladika : Iztok ob 18.45, Hermes : Ljubljana ob 19.15. Vse tekme bodo ob vsakem vremenu sicer na igrišču Ljubljana.

Slovenska kolesarska zveza sklicuje na soboto, dne 21. oktobra 1944 ob 15 v karni Vospelnik. — Predsednik Slovenske kolesarske zveze.

»To je boljševizem«

Bern, 18. oktobra. List »Basler Nachrichten« objavlja uvodnik, ki so ga poslali »iz baltske strani« in v katerem ostalim pravi:

»Kakšno politiko je treba zavzeti na pram Sovjetski zvezi z njeno izredno agresivnostjo? Tako Poljska kot tu agostne države v tej coni so si o tem dolgo na jasnem: Le zilav odpor lah-varjuje Evropo pred boljševizmom. Sedanje sovjetske namere so znane: oslabiti in razdeliti Poljsko, priključiti Finske in zasedba in vključenje baltske države.«

»In rezultat? Eno samo sovjetsko le 1939/40. je napravilo iz baltskih dežel grozovito puščavo opustošenja. To je boljševizem. Danes se dogajajo nove grozovitosti v baltskih deželah. Nove množične ustrelitve so na dnevnem redu. Toda o temu ne sme svet ničesar izvede. Meje so zaprte in iz dežel se ne sliši česar več.«

Naši gospodarstveniki in Zimska pomoč

Za Zimsko pomoč je v radiu govoril g. tajnik Zveze delodajalcev.

Ko se je lani pričela akcija za Zimsko pomoč, je bilo jasno, da bo gospodarstvo naše pokrajine prispevalo svoj delež za to akcijo, kajti odkod naj se vzamejo sredstva za velikopolezno podporno akcijo, katero je začela Zimska pomoč. Gospodarstvo in njegovi predstavniki pa so se tudi vedno zavedali svojih dolžnosti napram narodu. Mnogokrat, da, v večini primerov ni bilo treba izdajati nobenih pozivov za zbiranje ali za dajanje pomoči potrebnim. Sami od sebe so dajali naši ljudje, ne da bi jim bilo treba kaj predpisovati, sami od sebe so dajali več, kakor jim je bilo predpisano, dali so vse, kar je bilo v njihovih močeh. Pa tudi ko je bila v teku veliko-polezna akcija za Zimsko pomoč, so se odzvali vabilom in pozivom, ker so se zavedali, da gre za človekoljubno akcijo, ki naj pomaga onim, ki so najbolj potrebni.

Kljub temu, da so se lani gospodarstveniki in polni meri odzvali klicu Zimske pomoči, pa moramo vendar priznati, da so se našli tudi med gospodarstveniki ljudmi taki posamezniki, ki se niso zavedali, v kakšnih časih živimo in ki se niso odzvali klicu današnjega časa. Njih srce je ostalo zakrknjeno. Toda taki primeri niso nikogar presenetili. Bili so hvala Bogu maloštevilni in jasno je, da se v vsakem stanu najdejo sebičnejši, ki mislijo samo nase, skupnost pa jim je deveta briga. Ti ljudje ne mislijo na to, da so člani narodne skupnosti in se ne zavedajo dejstva, da je njih ravnanje naprejeno proti narodni skupnosti. Ne zavedajo se, da je tudi njih blagostanje odvisno od blagostanja skupnosti. Pri svojem ravnanju škodujejo narodu, sebi, pa končno tudi ne koristijo, saj se jim njih ravnanje prej ali slej maščuje. Ne tudi nas, da je mnogo takih primerov, ki med pridobitniki, saj imajo preveč opraviti največ z denarjem. Njih strem-

ljenje, čeprav je pridobitnega značaja, nikakor ne sme postati grabežljivost.

Obračun za lansko Zimsko pomoč je pokazal, da je gospodarstvo ljubljanske pokrajine prispevalo za njo ogromno vsoto nad 8 milijonov lir. Ta vsota je zaradi svoje velikosti iznenadila pričakovanje, kajti upoštevati moramo, da tudi gospodarstvo čuti na vseh koncih in krajih posledice vojnega stanja. Kakor vsi drugi stanovi, tako se morajo tudi gospodarstveni stanovi boriti stalno s težavami, ki najbrž niso manjše kakor pri drugih stanovih. Kdor pozna razmere v našem gospodarstvu, ve, kako velika je vsota 8 milijonov v sedanjih časih. Da je gospodarstvo ljubljanske pokrajine to vsoto zbralo, je dokaz, da se je vedno zavedalo svojih socialnih dolžnosti in da je dalo skupnosti vse, kar je moglo dati in je s tem dalo celo več, kakor bi se dalo pričakovati na osnovi številčnih računov.

Letos je akcija za Zimsko pomoč 1944-45 začela prej kot lansko leto. Zato upamo, da bo potekala uspešneje kot je potekala lani in zato tudi upamo, da bo dala še boljše rezultate kot jih je dala lani. Saj imamo sedaj na razpolago lanskeletno izkušnjo in bomo tako v organizacijskem pogledu te izkušnje lahko izkoristili.

Z ozirom na lanskeletne izkušnje lahko pričakujemo, da se bodo tudi letos slovenski gospodarstveni ljudje odzvali vabilu Zimske pomoči. S tem bodo ostali zvesti svoji tradiciji in to kljub vsem težavam, ki jih preživlja gospodarstvo v vojnem času. Gospodarstveni ljudje imajo razumevanje za socialne cilje Zimske pomoči. Zato smo prepričani, da bodo tudi letos podprli prizadevanje Zimske pomoči z izdatnimi sredstvi. Z izdatno podporo Zimske pomoči bodo izvršili svojo socialno dolžnost in se tako pripoznali k narodni skupnosti, katere slabše stojičim udom je treba pomagati, da preživi sedanje čase in se tako ohranijo naši narodni skupnosti.

Trpljenje je ognjena preizkušnja za ljudi, je pa tudi ognjena preizkušnja vere. (Keppler.)

Koledar

Sobota, 21. vinotoka: Uršula, devica in mučenica; Hilarijon, opat; Malh. spoznavalec; Asterij, mučenec.

Nedelja, 22. vinotoka: 21. pobinkoština, mislonska nedelja; Kordula, devica in mučenica; Vendelin, opat.

Dramsko gledališče

Jakov Rudec. Ob 18. Red Sobota.

Operno gledališče

Mignon. Ob 18. Red Premierski.

Kino Matica

Ples a cesarjem ob 16 in 19.

Kino Union

Njeno življenje ob 16 in 19.15

Kino Sloga

Med Hamburgom in Haitie ob 16 in 19.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarnice: Mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Den, Gospodarske c. 4; mr. Bohinec, d. c. Rimski c. 31.

Za prizadeto Borovnico

V sklad za pomoč prizadetim po bombnih napadih na Borovnico so darovali:

Občin. hranilnica na Vrhniki 5000 lir. Lazar Franc, lastnik trdnice »Tribuna«, Ljubljana, Karlova cesta, 2490 lir. Miha Tomšič, Vrhnika, lesna industrija, 10.000 lir.

23. četa Slov. domobranstva 540 lir. Darovalcem, katerih namen je omiliti bedo najpotrebnejših, prizadetih po bombnih napadih na Borovnico, se uprava borovniške občine najlepše zahvaljuje.

Dogodki in novice današnjega dne

Dovč Maku v spomin

Z najplemenitejšo žrtvijo je zaključil svoje življenje domobranec Dovč Maku. V boju je daroval svoje življenje za vero in domovino. Kakšna smrt je danes lepša in častnejša?

Umrli si za življenje vseh tistih, ki so Te ljubili, pa tudi vseh tistih, ki so Te prav zaradi te velike žrtve sovražili. Vemo, da se tudi ob Tvoji žrtvi ne bodo zadržali, kakor se niso pri vseh trideset tisočih, ki so padli za iste vzore.

Pismo, ki si ga na svoj veliki darilni dan poslal materi, pravi, da si še živ in zdrav. Saj je bilo res, a ni več. Bog in misel na častno smrt ljubega sina naj potolažita nesrečno mater. Ti pa pri Bogu podpiraj naš boj, da ga kmalu in srečno dovršimo.

NOVI GROBOVI

† S. Pelagija Kos. Dne 20. okt. ob 4 zjutraj je umrla v »Vincentinum« v Ljubljani S. Pelagija Angela Kos, Marijina sestra Čudodelne svetinje. Pokopinja je bila rojena 21. XII. 1915 na Rakovniku pri Medvodah. Vneto je delala za bolnike v Slajmarjevem domu in se predčasno žrtvovala v največji potrebnosti. — Na mrtvaškem odru leži v Zavetišču.

Za zaključek je tajnik Socialne pomoči izrazil željo, da bi vsi šolani ljudje na Goriškem in Tržaškem in sploh vsi pametni ljudje kar najbolj sodelovali pri sestavljanju statistike o žrtvah, ki so jih slovenski kraji doživeli zaradi vojne in revolucije. Prošnji, da bi hkrati vsi čim obilneje prispevali v dobrodelni sklad, pa je dodal prepričanje, da pričakuje največ od imovitejših slovenskih družin v Gorici in od važnejših podeželskih občin, kakor so to Ajdovščina, Vipava, Idrija, Kanal, Sv. Lucija, Tolmin, Kobarid in Bovec. Prav v teh krajih so bili tudi prebivalci najmanj prizadeti in je zato prav, če se izkažejo.

Tudi mi želimo, da bi se izkazala in da bi tržakla in goriška Socialna pomoč v tej zimi z vsemi akcijami kar najbolj uspeli.

V soboto, na redovni praznik sv. Uršule, se obhaja v lepo prenovljeni uršulinski cerkvi celodnevno čedenje sv. Rožnjega Telesa. Ob 6.30 se izpostavi Najsvetelje. Sveto mašo bodo vsako uro: ob 9 slovesna, ob 11 zadnja. Sklep pobožnosti bo ob 18 a kratko pridigo in petimi litanijami ter zahvalno pesmijo. Verniki, pridite počastiti sv. Rožnjo Telo!

Ob prvi obletnici smrti Cilke Krekove. Krščansko žensko društvo vjudno vabi k sv. maši zadušnici, ki bo za pokojno Cilko Krekovo ob prvi obletnici njene smrti, to je v nedeljo 22. t. m. ob 7 pri oltarju v cerkvi v stolnici. Razvečelimo blago rajno a številno udeležbo!

Recitacije. Gospe Šaričeva in Ukmarjeva ter gg. Debevec in Jan. člani Narodnega gledališča, bodo recitali v ponedeljek v Drami Gregorčičeve pesmi na proslavi Gregorčičove stoletnice. Udeležite se!

Upraviteljstvo II. moške mešanske šole v Ljubljani (Bežigrad) poziva učence, da pridejo v šolo po naslednjem redu: V sredo 25. oktobra ob 8 učenci prvih, ob 10 učenci drugih razredov. — V četrtek 26. oktobra ob 8 učenci tretjih in ob 9 učenci četrtih razredov. — Kdor ima slika za dijaško knjižico, naj jo prinese seboj.

Pisalne stroje dobro ohranjene boljše znamke kupi takoj po najvišji dnevni ceni trdnica Everest, Prešernova ulica 44.

Gramofonske plošče rabljene (slovenske narodne pesmi in druge). Kupuje stalno po najvišji ceni trdnica EVEREST, Prešernova ulica 44.

Joža Lovrenčič: Tri božje poti, so ljubke legende v verzih o Višarjah, Sveti gori in Brezjah v slogu slovenske narodne pesmi. Založila jih je Mohorjeva družba.

Sveta maša zadušnica za pokojnim Vintom Brankom bo v soboto ob pol sedmih zjutraj v farni cerkvi pri Dev. Mar. v Polji.

Jesenska pastoralna konferenca za duhovščino dekanije ljubljanske okolice bo v

sv. Jožefa. Pogreb bo v nedeljo, 22. oktobra ob 2 pop. z Zal.

† Minka Bitenc. V Ljubljani je za vedno zatisnila oči žena želez. uradnika, gospe Minka Bitenc. Blago mater bodo pokopali v soboto ob 3 popoldne iz kapele sv. Andreja na Zalah.

Naj rajnima sveti večna luč, njunim dragim naše iskreno sožalje!

ZGODOVINSKI PABERKI

21. vinotoka

L. 1805. je bila bitka pri Trafalgaru. Po drugi koalicijski vojni je Napoleon zasedel Hannover, ki je bil v personalni uniji zvezan z Anglijo. Je proglasil italijansko republiko v kraljevino in se sam okronal v Milanu z lombardsko krono, ter je končno v vsem Sredozemlju delal zapreke Anglezem, ki so od l. 1803. zopet v vojni s Francozi. Angliji so se priključile še Avstrija, Rusija in Švedska in sklenile tretjo zvezo ter začele l. 1805 tretjo koalicijsko vojno. Poveljstvo na kopnem je imela Avstrija, Angliji pa so vso pozornost posvetili morju, kjer jim je Napoleon izpodjedal prvenstvo. Francoska mornarica pod poveljstvom admirala Villeneuve je bila skupno z zavezniško špansko mornarico v Ladizu v luki. Angleški admiral Nelson je s spretnim umikalom manevrom izvil sovražne ladje na odprto morje. Tu je s svojo dvojno linijsko črto predril francoski polkrog in v trirni bitki zmagal. Francoski admiral je bil ujet, španski poveljnik je ranam podlegel in Nelson je tekmo bitke padel. Moč francoske mornarice, ki jo je Napoleon šest let gredil, je bila uničena.

L. 1833. se je v Stockholmu rodil slavni kemik Alfred Nobel. Po očetu, ki je bil inženir, je vžljubil kemijo. Študiral je v Stockholmu in že l. 1862. iznašel nitroglicerina. Ni pa še poznal silno eksplozivno moč nove surovine. Ko mu je pri eksploziji nitroglicerina razneslo laboratorij, je raziskoval v tej smeri in odkril do tedaj najhujšo eksplozivno snov, dinamit v l. 1867. S tem izumom je pridobil ogromno premoženje, ki ga je po svoji smrti 10. decembra 1896. zapustil za podeljevanje nagrad iz področja fizike, kemije, medicine in filologije, za najboljšega svetovnega delo in končno za najuspešnejšega delavca za doseg miru in bratstva med narodi. Prvič so se podelile Nobelove nagrade l. 1901. Počeljuje jih švedska akademija.

marjeva ter gospoda C. Debevec in S. Jan. vsi člani Narodnega gledališča, bodo recitali Gregorčičeve pesmi, izbrane tako, da bo prišla celotna njegova pesniška podoba do izraza tako v lirčnih, čustvenih, filozofskih in domoljubnih pesmih in imajo še danes veliko pesniško vrednost. Prav to življenjsko živost njegove poezije naj pokaže ta večer, ko bo spregovorila po naših najboljših predstavnikih govorne besede. Skladno z recitacijami članov Drame bo tudi člana Opere ga. Golobova in g. J. Lipušček zapela nekaj samospevov, uglasbenih za Gregorčičev test. Ga. Golobova bo zapela Krekov Psalm 118 in Pavčičeva Priplula je pomlad, g. Lipušček za Krekovo Predsmrtino in Ravnikovega Vasovalca. Tako bo ves večer stal na izredni višini ter bo dostojna proslava — pesnika, našega »goriškega slavčaka«, najbolj domoljubnega pesnika slovenskega naroda. Prepričani smo, da se bo narod znal oddolžiti pesniku »Zlate knjige« s svojo udeležbo ter tako počastil stoletnico rojstva svojega najbolj »ljudeškega barda«.

S tem pa Ljubljana še ne bo prenehala slaviti spomin svojega pesnika. Med drugimi izdajami njegovih pesmi naj omenim, da bo tudi drugi Zbornik Doma in sveta v veliki meri posvečen Gregorčiču, kjer bo objavljeno več doslej še neobjav-

sredo 25. t. m. ob 18 v škofljiški racunski pisarni.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo vrši zdravnik dr. Logar Ivan, Rimski cesta 7, telefon 21-66.

Učite se strojeplaja! Novi eno- in trimesečni tečajji pričnajo 23. 10. in 25. oktobra. — Znanje strojeplaja vsakomur koristno in potrebno. Pouk popoldne, popoldne ali zvečer po želji. — Prospekti: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

Vas rada boli glavat Zakaj ne poveste nam, ko bi vam igraje lahko pomagali!

Visoka pesem ljubezni do zemlje in dekleta je roman Pierra L'Ermitea:

„Velika prijateljica“

Prevedel A. Anžič (zbirka »Naša knjiga«)

Vezano lir 100.—

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Knjižna tombola

poziva vse, ki so zadeli kakršen koli dobiček ljudske knjižne tombole, da ga dvignejo v oddelku za tombolo.

Doslej smo razdelili že 40.000 lir in 1108 knjig.

Gotovino izplačamo vsakomur v roke in si kupi, kjer hoče, poljubne knjige.

Der deutsche Berater für die Provinz

Laibach

Amt Soziales Hilfswerk

Verlautbarung

Die Lebensmittelgutscheine und Geldunterstützungen für den Monat November werden in den Diensträumen, Laibach, Reichenstrasse Nr. 13 in nachstehender Reihenfolge ausgeteilt:

Dienstag	24. 10.	Nr.	1 — 400
Mittwoch <th>25. 10.</th> <th>Nr.</th> <th>401 — 800</th>	25. 10.	Nr.	401 — 800
Donnerstag <th>26. 10.</th> <th>Nr.</th> <th>801 — 1200</th>	26. 10.	Nr.	801 — 1200
Freitag <th>27. 10.</th> <th>Nr.</th> <th>1201 — 1600</th>	27. 10.	Nr.	1201 — 1600
Samstag <th>28. 10.</th> <th>Nr.</th> <th>1601 — 2000</th>	28. 10.	Nr.	1601 — 2000

jedesmal von 8 Uhr bis 12 vormittags. Diese Einteilung ist streng einzuhalten, da sonst die Unterstützungen verfallen.

Razglas

Razdeljevanje živinskih bonov in denarnih podpor za mesec november se vrši v naših uradnih prostorih v Ljubljani, Bleiweisova 13, od 8 do 12 po sledemem razglasu.

Torek	24. 10.	št.	1 — 400
Sreda <th>25. 10.</th> <th>št.</th> <th>401 — 800</th>	25. 10.	št.	401 — 800
Četrtek <th>26. 10.</th> <th>št.</th> <th>801 — 1200</th>	26. 10.	št.	801 — 1200
Petek <th>27. 10.</th> <th>št.</th> <th>1201 — 1600</th>	27. 10.	št.	1201 — 1600
Sobota <th>28. 10.</th> <th>št.</th> <th>1601 — 2000</th>	28. 10.	št.	1601 — 2000

Držite se točno vrstnega reda, ker sicer podpre zapadejo.

Bekanntmachung

1. Besitzer oder Pächter von kleinen Feld- und Gartenparzellen erhalten Durchlasscheine nur bis längstens 31. 10. 1944.

Bis zu diesem Zeitpunkt müssen die Feldfrüchte längst eingebracht und die Wintersaat bestellt sein. Verlängerungen über den Termin hinaus werden nicht genehmigt.

2. Bauern und Grundbesitzer grösseren Umfangs erhalten Durchlasscheine für sich und ihre Helfer nur bis zum 15. 11. 1944 und müssen bis dahin insbesondere auch ihren Bedarf an Streu und Laub eingebracht haben. Nach dem 15. 11. 1944 erhält nur der Bauer selbst bzw. bei grösseren Grundstücken noch eine 2. männliche Arbeitskraft Durchlasschein für das Ausführen von Dung, Ackern und Brennholzbeschaffung.

Razglas

1. Posesnikom ali zakupnikom manjših poljskih ali vrtnih parcel se bodo izdajale propustnice najdalj do 31. oktobra 1944. V tem času morajo biti vsi poljski prideški pospravljani in ozimna posejana. Prošnje za podaljšanje preko tega roka ne bodo upoštevane.

2. Kmetom in posesnikom večjega obsega se bodo izstavljale propustnice zase in njih pomočnike samo do 15. novembra 1944. Do tega dne morajo pospraviti potrebno količino stelje in listja ter pripeljati na dom.

Po 15. novembru 1944 dobi le poljedelci sam, oziroma pri večjih zemljiščih še 1 pomočnik propustnico za gnojenje njiv, oranje kakor tudi za preskrbo s kurivom.

KULTURNI OBZORNİK

F. Gregorčičevi proslavi

Ze večkrat smo opozorili javnost na proslavo stoletnice pesnika Goriškega Simona Gregorčiča. Stoletnica je bila sicer že dne 13. t. m. ter je bila proslava, določena najprej na prejšnji ponedeljek, ko ima Drama prazen dan in je ta dan namenjen za razne izven gledališke prireditve. Zaradi sinfoničnega koncerta pa se je proslava prestavila na ponedeljek, 23. oktobra.

Prirediteljski odbor, ki ga tvori ožji krog ljubljanskih kulturnih delavcev, hoče proslaviti »goriškega slavčaka« kot pesnika, zato je dal besedo dvema sodobnima pesnikoma, ki vzdržujeta danes dediščino Gregorčičeve domoljubne poezije ter tako večzeta nezadržno kontinuiteto pesniškega razvoja od njegovih dni v naš čas, namreč goriškemu rojaku Alojziju Gradniku, prvaku danes ustvarjajočih pesnikov, ter Severnu Šaliju, najvidnejšemu pesniku najmlajšega rodu. Namesto pri takih prilikah običajnega zanosnega govora naj to pot pesniku spregovorita pesnika v vezani besedi, s čemer bo dobila ta proslava svojo posebnost

in svoj pomen. Kako lepo je Gradnik označil Gregorčičevo pesem — da navedem samo odstavek pesnitve, ki naj vzbudi še večji mik po njej:

Sam si borec bil in brez strahu, za podobo lepšo naših duš, za usodo svojega rodu, za čistost zlagjenih mlakuž, za resnico, za oblast duha, za ljubezni prave večni mir, za sočutje in sijaj srca in nadzemske harmonije mir!

Tako je doumel goriški pesnik Gregorčiča, katerega je se osebno poznal in katerega je spremljal na zadnji poti do konca Gorice, ko je odhajal »nazaj v planinski raj«. Šali pa je pred kratkim obiskal ta Gregorčičev »planinski raj« v mislih na pesnika ter se v tej poslanici spominja tega obiska:

Obiskál sem Tvoj obsoški dom, željál sem bil ga kot pomlad brstičev, prinesel Ti pozdrav dolenskih grčev! Tu Tvojih pesmi vpiljal sem milino, prerokbe, upe, trpko bolečino, doživljál Te — krajine živi mit!

Šali — Dolenjec — pošilja zdaj Gregorčiču pismo iz njegovega koba-

riškega rojstnega kraja, kakor je svoj čas Stritar pisal pisma Prešernu v Elizej:

Si morda Sočo čul v svoj grobni sen, kako tožeče v zarjo hrepeni, kot roža rada legla bi pod Krn in nežno v cvete skrla bridki trn, ki z ranami ovenčal je zemljo?

Tako je vsa ta poslanica prepletena z lepimi pesniškimi prispodobami ter pravo gregorčičevsko krščansko človekoljubnostjo.

Morda si trudno vstal, šel na Libušnje brat maše, libere zadušne...

Človek bi lahko navajal verz za verzom, kako se klanja Gregorčiču ta pesnik iz mlajšega rodu, ki ima največ gregorčičevskega duha v sebi in v svoji pesmi, toda — celo Poslanico bo čul ta, ki se bo udeležil proslave pesnika v Drami, kajti za to priliko je pesem bila zložena in tu bo prvič prebrana. S citati iz pesnitve naj samo ponazorim zamisel odbora, da naj Pesnika počastita predvsem pesnika in to predstavnik dveh rodov, ki danes ustvarjata v tradiciji slovenske pesniške besede.

V ta pesniški objem je zajet ostali večer, ki ima izraziti značaj recitacijskega večera. Najboljši recitatorji slovenske žive besede, kakor so ga. M. Šaričeva in ga. Uk-

Kaj je novega pri naših sosedih?

Z Gorenjskega

Paradižnik — velikan. Kakor beremo v »Kärntner Zeitung«, se je enemu od članov graškega društva »Domachi vrt« posrečilo pridelati paradižnik, ki tehta 70 kg.

Sestanek vseh občinskih tajnikov na Koroškem. »Kärntner Zeitung« z dne 19. okt. t. l. poroča, da je vodja komunalne politike pri pokrajinski upravi v Celovcu, Oskar Kraus, sklical vse občinske tajnike zaradi novih smernic in strankini komunalni politiki. Govorili so okolišnih vodja dr. Pototschnig, dalje vodja okrajnih uradov Maier-Kalbitsch in pokrajinski štabni vodja dr. Petutschnig in so zlasti poudarjali, kako mora biti sleherna občina v službi za skupnost pri novi gradnji države.

Tečaj za telovadbo na orodju. V dneh 4. in 5. novembra 1944 bodo v Celovcu poseben tečaj za telovadbo na orodju in sicer za okrožja Celovec, St. Vid, Velikovec in Kranj. Dne 11. in 12. novembra bodo tečaji v Špitalu ob Dravi in sicer za okrožja Bellak, Špital in Smohor. Udeležba je obvezna. Tako poroča »Kärntner Zeitung« z dne 19. okt. t. l.

V Celovcu je umrla 59 letna žena mestnega stavbenika Marija Cimpernik. Na zahodnem bojišču je padel 20-letnik deseterik Ivan Špicer iz Korpičev pri Podkloštru na Koroškem.

Smrt na bojišču. Na vzhodnem bojišču je padel višji deseterik, 22 letni Jos. Čienik iz Podkloštra na Koroškem. Na zahodnem bojišču pa je zalotila smrt vojaka SS Pavla Miklina.

Teniški turnir Ljubljana — Celovec. »Kärntner Zeitung« z dne 19. okt. t. l. poroča o teniškem turnirju ljubljanskega in celovskega kluba, ki je bil v Celovcu v nedeljo, 15. oktobra t. l. List pripominja, da so imeli ljubljanci jako močno moško zastopstvo, medtem ko so pri Celovčanih prevladovala ženske. Izid

turnirja, ki so ga obiskali številni gledalci, doslej še ni znan.

Padec na cesti. Bolničarka, 41-letna Sidonija Merličeva iz Celovca, je na cesti padla in si zlomila nogo.

V Celovcu je umrl triletni sinček Emil iz znane Regačnikove družine.

Odlikovanje. Letalski praporščak Josip Kreutz, urednik lista »Kärntner Zeitung«, je bil odlikovan z železnim križcem 2. stopnje.

S Spodnje Stajerskega

Spomin zvestih prijateljev tudi po smrti ne ugasne. Nismo še poročali, da je lanko leto umrl po daljši bolezni Roškar Davorin, župnik v t. lju pod Turjakom. Rojen 10. 11. 1866 na Drvanji pri Sv. Benediktu v Slov. goricah, posvečen v duhovnika 25. 7. 1893, postal župnik pri St. lju pod Turjakom 1. 11. 1915. Pokojnik je bil velik original. Kot mlad fant je živel v sosesčini tedanjega vodje kmetov v Slov. goricah Dominika Colnika. Roškar je tudi pridno sukal pero. Ko je bil kaplan v St. lju v Slov. goricah je spisal narodno veselico »Kovač«, ki se je pred prvo svetovno vojno udomačila na kmečkih odrih v Slov. goricah in Prlekiji. Bil je tudi navdušen lovec in zbirka njegovih lovskih šalčev in domačih pripovedk je bila kaj zanimiva. — Njegov brat Franc, ki bi naj postal gospodar na lepi domačiji na Drvanji, je padel 1914 v Srbiji, drugi brat Janez pa je bil dolga leta župan v občini Rajnkovec pri Rogaski Slatini. — Župnik Roškar je bil velika dobričina. Za obletnico njegove smrti so mu zvesti prijatelji pripravili v domači cerkvi lepo spominsko pobožnost. Naj mu bo domača zemljica lahka!

V Svečini pri Mariboru je prevzel bivšo gostilno in trgovino Matija Arha pek in avtopodjetnik Rudolf Smonig. Arh je bil rodom iz Posavja in je

kupil gostilno in trgovino leta 1922 po prejšnjem svecinskem županu Menhartu. Mariborčani so radi prirejali izlete v Svečino zaradi slovitega vina, ki v te kraje privabi mnogo kupcev. Posebno znameniti so tu vinski pridelki iz krajev: Visoki Plač (tik meje pred Ernovcem), Spičnik, Vrčice, kjer so doma znameniti vinogradniki Serbineki. Jedlovin in še nekateri manjši kraji. Na Plač in Spičnik je rad zahajal rajni pisatelj in sreski načelnik Matija Malešič, ki je imel ženo iz slovite vinogradiške rodbine Kren. Bivša banska uprava je kupila več let pred sedanjo vojno graščino Svečina, ki je bila last samostana benediktincev Sv. Lambrecht na Gornjem Stajerskem. Iz zelo zapuščenega vinogrednega posestva in zanemarjenega gradu je nastala krasna točka naše domovine. Graščino so preuredili v gospodinjstvo šolo za kmečka dekleta, a gospodarstvo so priznani strokovnjaki sijajno preuredili. Velika vinska klet je bila nekaj posebnega. Ogromni vinski sodi so se vrstili v treh velikih vrstah kot stari očetje Abrahami. Ob izbruhu vojne je bilo v tej kleti okrog 200 polnovinjakov vina, t. j. 600 hl. Svečinsko vino je imelo veliko odjemalcev iz Kranjske, posebno iz Ljubljane.

Bančna poslovalnica J. Bezjak v Mariboru, Gosposka ulica, Pelikanova hiša, zopet posluje, ker je bila lastniku izdana tozadevna koncesija. Vesti, da se je J. Bezjak izselil iz Maribora, torej ne odgovarjajo dejstvu.

Zanimiv pojav v zoroči divjačine na Spodnjem Stajerskem. Iz poročila dobrega poznavalca divjačine in lovskih zadev povzame naslednje vsekakor zanimive ugotovitve: Zelo so se pomnožile, ali kakor lovci pravijo »zarebile« mnoge ptice, kakor fazani, jerebice, ključači, divje race, divje goske in tudi kukavice je zadnja leta mnogo več kot poprej. Tudi zajci so se zelo pomnožili. Pač pa se opaža, da je težke divjačine: divjih svinj, jelenov, srn in gamzov vedno manj.

Rekord brzine

Neki raziskovalec je dognal, da za sluzi rekord za brzino pajek, ki v eni sekundi preteče 48 krat toliko, kot je sam dolg, kar bi dalo brzino avtomobila 645 km na uro.

Z otrokom na hrbtu

Praktične matere v Kodanju so uvedle novo, ali prav za prav prastaro modo: Zaradi pomanjkanja otroških vozičkov prenašajo otroke oprte v »štupo ramo« na hrbtu v posebnem »nahrbtniku«. Prve matere, ki so si upale uvesti to »novost«, vse navdušene pripovedujejo, kako je to praktično, ko, na primer, na trgu kaj nakupujejo, pa jim ni treba pri tem paziti na voziček in je otrok tako lepo spravljen, ali gredo iz lahke v tramvaj, pa čeprav imajo polne roke nakupljenih reči.

Rekordno kolcanje

V neko dansko kliniko so pripeljali mlado dekle, ki jo je ves dan trajajoče kolcanje povsem izčrpalo. Šele 12. dne se je zdravnikom posrečilo ustaviti kolcanje, nakar je mogla ta reva slednjič mirno zaspati. O tem primeru so zdravniki izjavili, da je bilo prav rekordno kolcanje. Zdjaj pa se je javila neka ženska na isti kliniki, ki jo je že 6 tednov mučilo kolcanje — in je brez dvoma dosegla rekord.

400 mrtvih jezikov

Neki švicarski jezikoslovec je po daljšem proučevanju dognal, da je na svetu 4000 mrtvih jezikov. Zdjaj živijo ljudje govorijo 2798 jezikov, a v Evropi je samo 36 živih jezikov.

Lokvanj — redkev vzhoda

V vzhodni Aziji je znana jed, ki je slična naši redkvi. Koreniko lokvanja razrežejo na tanke rezine in jih osolijo. Ta vzhodna redkev je jako priljubljena jed.

RDEČA KOLOBOCIJA

Zbirka šal in slik — za rdeči spomenik. — 10 lir —

Dramsko gledališče

Sobota, 21. oktobra, ob 18: »Jakob Ruda«, Red Sobota.

Nedelja, 22. oktobra, ob 14.30: »Triglavska roža«, Mladinska predstava. Premiera. Izven. Cene od 40 lir navzdol. — Ob 18: »Kar hočete«. Izv. Cene od 40 lir navzdol. Recitacija. Gospe Šaričeva in Ukmarjeva ter gg. Debevo in Jan, člani Narodnega gledališča, bodo recitali v ponedeljek v Drami Gregorčičeve pesmi na proslavi Gregorčičeve stoletnice. Udeležite se!

Ivan Cankar »Jakob Ruda«, Osebe: Jakob Ruda, posestnik na Drenovem — M. Skrbnišek, Ana, njegova hči — V. Juvanova, Marta, njegova sestra — Kraljeva, Ivan Dolinar, slikar — Jan, Peter Brod, podjetnik in trgovec — Kovič, Dobnik, posestnik in gostilničar — Cesar, Alma, njegova hči — M. Skrbnišek, Kotli, inženir — Nakar, Justin, učitelj — Blaž, Košuta, prejšnji Rudolfski — Brezgar, trije delavci — Dolinar, Miklavc in Tomažič, Režiser M. Skrbnišek.

Prva uprizoritev mladinske igre M. Kunčiča »Triglavska roža« v Drami bo v nedeljo, 22. t. m. Režijo ima E. Gregorin, glasbo je komponiral Horibert Svetel.

Operno gledališče

Sobota, 21. oktobra, ob 18: »Mignon«, Premiera. Red Premierski.

Nedelja, 22. oktobra, ob 17: »Jenufa«, Izven. Cene od 60 lir navzdol.

A. Thomas »Mignon«, opera v 3 dejanjih. Osebe: Mignon — Kogejeva, Filina — Ivančičeva, Viljem — R. Franc, Lothario — Lupša, Laertes — Dolničar, Jarno — Langus, Friderik — Kobal, Antonio — Gregorin. Prvo in drugo dejanje se godi v Nemčiji, tretje v Italiji l. 1790. Dirigent S. Hubad, režiser in koreograf P. Golovin, scena int. E. Franz, kostumi D. Kačarjeva.

Radio Ljubljana

Dnevni spored za 21. oktober:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranijski poudravn, vmes 7.30 Poročila v slovenščini — 7.50 Jutranijski koncert — 9 Poročila v nemščini — 10 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini, napoved sporeda — 12.45 Radijski orkester vodi D. M. Sijancec — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vaška godba, sodelujeta baritonist Mirko Dolničar in Jože Povše, harmonika — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Prenos glasbe orednjega nemškega sporeda — 18.30 Pregled športnih dogodkov v nemščini in slovenščini — 18.45 Gospodinj, predavanje, Vida Bizjak: Oskrbovanje s hrankov — 19 Fantje na vasi — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Aktualno predavanje Hana Fritschea — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Glaslaka brigada, vesela zvočna igra, napisal Jože Dular, izvajajo člani radijske družine, vodi inž. Ivan Pengov — 21.15 Zopet je minil lep dan — 22 Poročila v nemščini, napoved sporeda — 22.15 Prenos orednjega nemškega sporeda.

ZDRAVILNA ZELISKA
VSEH VRST
POVRTNINO-SADJE-GOBE
VSESTRAJNO IN ZDRAVO
REDNO KUPUJTE ITO!
HRANILNI PROIZVOD
»ALPA« Ljubljana
Z. BISSARDI — SALADIŠČI
VIDOVANSKA CESTA 9/10

MALI OGLASI

Službe
Iščete
ABSOLVENTKA
drž. trgovske šole išče
kakršne koli zaposlitve.
Naslov v upravi
»Slov.« št. 9333.

Službe
dobe
POSTREŽNICO
iščem za dopoldanske
ure. Naslov v upravi
»Slov.« št. 9362.

Poizvedbe
PRASIČEK
se je izgubil z večne
poti. Pošten najditelj
naj ga odda proti nagradi
na večno pot
št. 32. Strelšče.

Glasba
ZGUBIL SEM
od 15. do 19. okt. tobačno nakaznico na
ime Mandarič Ivan,
Resljeva c. 18/1, desno.
Prosim pošteneza
najditelja, naj jo vrne
proti nagradi na naslov:
Nogrošek Ivana,
Vidovanska c. 2.

Prodajo
LAZAR
ZA NEGO ZOB

Živali
KOZE
naprodej. Gosposvelska
cesta št. 60.

KINO »SLOGA« 12-30
Film domotofila in ljubitelja
»MED HAMBURGOM IN HAITI«
Gustav Knuth, Gisela Uhlen.
PREDSTAVE danes ob 15, 17 in 19!

KINO »MATICA« 12-41
Temperamentna Marika Röck in Wolf Albach
Betty v zabavnem filmu
»PLES S CESARJEM«
Predstave ob 15 in 19.

KINO »UNION« 12-41
Ljubljanski roman kmetstva dekleta.
— Sijajna filmska umetnina s slovito
Paulo Wessely
»NJENO ŽIVLJENJE«
Predstave ob 15 in 19.15

Občna zavarovalnica

(Assicurazioni Generali)

Generalni zastop »Ac«, Sv. Petra c. 2,
se je preselila s svojim

požarnim, transportnim in
škodnim oddelkom

v palačo »Dunav«, Beethovnova 14/I,
telef. št. 24-10 in s svojim

življenjskim in nezgodnim
oddelkom ter blagajno

v palačo Zedinjene zavarovalnice,
Cigaletova ulica 1/I,

telef. št. 29-17

Minka Bitenc
sopraga žel. uradnika
Pogreb drage pokojnice bo v
soboto, 21. oktobra ob 3 pop. z
Zal, kapele sv. Andreja, na pokopališču k Sv. Križu.
Ljubljana, dne 20. oktobra 1944.
Zalujoči: Peter, soprog, Janez,
sin — in ostalo sorodstvo.

GUNNAR GUNNARSSON:

NA BREGU ŽIVLJENJA

Roman 40

Toda od sanj do resničnosti je bila dolga pot. Vsi ti dobri kmetje so bili pač večji umetnosti, da so znali v domišljiji uživati tisto, kar jim je resničnost odrekala. Navadno so se zadovoljevali s tem, da so obirali trgovsko družbo in kar na slepo računali, koliko bolj bi jim bilo, če bi imeli konzumno društvo, in kako bi bili že lahko bogati, če bi, na primer, »recimo deset let« že imeli konzumno društvo. Ne bili bi le — seveda, če so prav računali — brez vseh dolgov, marveč bi bili poleg tega kot veliki gospodje lastniki bolj obširnih posestev in bi imeli tudi več živine. Imeli bi celo zdaj kako večjo vsoto »na obrešti«.

In »denar na obrešti« je bil zanje najpomembnejši pojem in že sama misel na to jih je prisilila, da so umolknil in se v duhu zbrali, ko da bi bili pred kakim svetim misterijem. Kak človek, ki je šla govorica o njem, da ima »denar na obrešti«, je bil odtehl dalje obdan s sijem, seveda z nevidnim sijem, ki pa zato ni bil nič manj učinkovit.

Pri vsem njihovem spoštovanju denarja, ki je bil med njimi tako redek, so bile pa tudi zgolj osebne odlike, ki so mogle kakakega človeka v njih očeh prav tako — ali še bolj povišati, kot so

ga uživali ljudje z »denarjem na obrešti«. Med možmi, ki sta, ne da bi imela nevidni sij krog glave, vendarle uživala njih zaupanje in spoštovanje, v mnogih primerih celo njih prijateljstvo in ljubezen, sta bila Finnur z Vadija in župnik Sera Sturla Steinsson. Bogu in vsemu svetu je bilo znano, da je bil prvi čez glavo zadolžen, medtem ko je bil drugi navzlic svoji veliki gostoljubnosti in svojim pilkim prejemkom le zaradi strogo izvajane štedljivosti brez dolgov. A oba sta vsak zase izkazovala v svojem življenju takšno poštovanost ne sebičnosti, da bi bila brezpogojno zapadla oba masčevalnemu zaničevanju kmetov, če bi ne bila taki močni osebnosti. A oba sta vsebovala tolikšno prirojeno avtoriteto, imela sta odlične govorniške darove in — če je bilo treba — tudi strupen jezik. Vedeli so, da utegne dobrodušnost »kar zdrikniti« z njiju. Zaradi vseh teh govoric so ju spoštovali, čeprav sta bila revna. Seveda je bil prvi lastnik veleposestva in zraven še občinski predstojnik, drugi pa je bil župnik in poslanec, kar je tudi pripomoglo, da sta si pridobila spoštovanje.

Ko se je torej med kmeti razvedelo, da je faktor Thorsden Finnurja tako

rekoč spodil z njegove domačije, ker se je občinski predstojnik branil, da bi podpiral faktorjevo kandidaturu in s tem nasprotoval svojemu prijatelju Seri Sturli, so se raztogotili v sveti jezi, v jezi, ki je bila podkrepljena še s tem, da tudi oni sami niso imeli čiste vesti sprito trgovske družbe in so se zdaj zbal, da bo faktor ravnal tudi z drugimi uporniki tako kot je z občinskim predstojnikom. In ko je Finnur vprav te dni jezdaril okoli — na konju, ki je bil last Sere Sturle —, da je nabiral podporo in pristaje za svoj načrt, je dobil povsod odprta vrata in poslušna ušesa.

Na shod, ki ga je bil sklical, so bili — kot že rečeno — skoraj vsi prišli. In vsi udeleženci shoda — razen zdravniška, so se podpisali na predloženo listino. Nato so le zgolj »zaradi lepšega« izvolili načelnika in sedem odbornikov. Na shodu je Finnur dobil popolno zaupanje in neomejeno oblast, da naj v vseh zadevah ravnava po svoji uvidevnosti. Zoper to ni bil nihče. Sprejeli so vse njegove predloge. Sam je bil sprevidel, da bi bilo jako neumno, če bi začel borbo zoper trgovsko družbo s tem, da bi blago dajal le proti plačilu v denarju — saj ljudje prav za prav niso imeli nič denarja — in zatorej tega predloga ni bilo med točkami.

Ne na shodu in tudi ne v zasebnih razgovorih s kmeti se ni dotikal tiste zadeve, ki je dala povod za ustanovitev konzumnega društva. Odkrito in neprišiljeno je govoril o tem, da je moral svoje imetje prepustiti trgovski družbi, in da zdaj več utegne ko prej

— in iz njegovega vedenja ali iz njegovih besed ni mogel nihče spoznati, kako si je to stvar gugal k srcu, nihče si ni mogel misliti, da je bilo temu, navidezno tako mirnemu človeku, delo za konzumno društvo v resnici le ročajna bilka. Ne zato, da bi bil preskrbljen, na to je komaj pomislil, ampak da bi imel nekaj, za kar bi živel, ki bi povsem — ali kolikor je pač mogoče — izpolnilo njegove misli.

Nikdar ni omenil osebne udeležbe faktorja Thorsdena pri tem, da je tako daleč prišlo z njegovim posestvom, a že to, da se ni nikdar dotaknil faktorjevega imena, je bilo kmetom dovolj dokaza, da so bile njih sumnje o zvezi v tej zadevi pravilne. Če bi bili kmetje preiskali vse vzroke, ki so ga zaradi njih sledili, in ne bi bili koj obstali pri tem, da so to storili deloma iz prijateljstva, deloma pa zaradi svojega lastnega haska, pa bi bili nemara prišli na to, da so ga sledili — iz strahu. Zakaj, ko so zvedeli, kako se hoče faktor zaradi njihove odvisnosti od trgovske družbe z njimi okoristiti, se jim je nenadoma posvetilo, da ne bodo, če bi se to zgodilo, nič več svobodni ljudje, ampak le sužnji. In navzlic njihovim betežnostem se je v njih ob teh mislih pojavil neki nagon, ki je bil pravi vzrok njih ogorčenja napram ravnanju faktorja in najkrepkejši povod za to, da so se vsi zbrali in se združili v tem odporu.

Finnurju ni bilo mar njih povodov. Zadoščalo mu je, da so se mu pridružili — in sicer mnogo bolj enotno in navidezno močneje kot je sploh kdaj pričakoval. Pri njem ni temeljito ogor-

čenje zaradi faktorjevega ravnanja na bojzani, ki more izginiti, pri njem je bilo to ogorčenje ogenj, ki je v njegovi duši podžigalo zdaj bolj radosten, zdaj bolj zagrižen gon po udejstovanju.

Marko mu je bil dober pomočnik. In polagoma, ko ga je Finnur bolje spoznal, ga je imel vedno rajši. Marko je bil vedre, lahkotne, mladostne narave, ki je v vseh neprilikah, čeprav je z glavo zadel ob zid, le nejevoljno zmajal z glavo in je brž iskal in tudi našel izhod. Tako je bil pravo pravcato nasprotje precej težkega značaja občinskega predstojnika, ki je, dasi težji, nekako naivno občudoval mlajšega. Marko pa, v svoji raztresenosti in breznačajnosti, kakršen je pač bil, se je čutil tako na varnem v naročju spokojne moči občinskega predstojnika. In tako sta odlično skupaj delovala. Občinski predstojnik se je večkrat čudil, kako da je Marko uvideven in spreten v najraznovrstnejših stvarih. Po tiem se je izpraševal, kako da ni kaj postalo iz njega in da se je šele pred nekaj meseci pojavil v tem kraju kot navaden postopač. Vendar ga ni nikdar izpraševal in se ni nikoli vsiljeval, da bi mu kaj zaupal. Sam od sebe pa ni Marko ničesar povedal, ne njemu ne sploh nobenemu človeku. Če so se časih doma v hiši vdove spravili nadenj z vprašanji glede na njegovo preteklost, je odgovoril s kakim dovipom. Da je potoval tja in tja, da se je loteval tega in onega in da je imel zmeraj odprte oči — jim je povedal. In to je bila tudi resnica — čeprav nemara vendar ne gola resnica.